

สรุปผลการประชุมประจำปี 2567 ของ สศช.
เรื่อง “พลิกความเสี่ยงภูมิรัฐศาสตร์ สร้างโอกาสประเทศไทย
(Geopolitical Uncertainty : Navigating the Future)”
วันจันทร์ที่ 23 กันยายน 2567 เวลา 13.00 - 16.00 น.
ณ ศูนย์การค้าสามย่านมิตรทาวน์ กรุงเทพมหานคร

1. ข้อเท็จจริง

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดประชุมประจำปี 2567 เรื่อง “พลิกความเสี่ยงภูมิรัฐศาสตร์ สร้างโอกาสประเทศไทย (Geopolitical Uncertainty : Navigating the Future)” เมื่อวันจันทร์ที่ 23 กันยายน 2567 เวลา 13.00 - 16.00 น. ณ ศูนย์การค้าสามย่านมิตรทาวน์ กรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่ผันผวนรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลมาจากภูมิรัฐศาสตร์โลก สามารถเล็งเห็นทางเลือกแนวทางในการเตรียมพร้อมรับมือหรือบริหารจัดการเพื่อลดผลกระทบด้านต่าง ๆ รวมถึงสามารถเห็นโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงนั้น และนำมาสร้างประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคประชาสังคม และประชาชนที่สนใจ ณ สถานที่จัดงาน และร่วมประชุมออนไลน์ประมาณ 1,300 คน

2. สรุปสาระสำคัญการประชุมประจำปี 2567 ของ สศช.

การประชุมประจำปี 2567 ของ สศช. มีกิจกรรมสำคัญเริ่มด้วยเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำเสนอภาพการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์โลกที่มีนัยกับประเทศไทยในระยะต่อไป การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการบริหารจัดการเพื่อรับมือผลที่อาจเกิดขึ้นต่อประเทศไทย ในมิติต่าง ๆ จากการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์โลกผ่านมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ก่อนเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นทั้งจากในที่ประชุมและทางออนไลน์ จากนั้น เลขาธิการ สศช. กล่าวสรุปแนวทางการดำเนินการในระยะต่อไป สรุปสาระสำคัญของการประชุมได้ดังนี้

2.1 การนำเสนอในหัวข้อ “การเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์โลก : นัยต่อประเทศไทย” โดย เลขาธิการ สศช.

2.1.1 สถานการณ์ในภาพรวมจากการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์โลก

- 1) **นิยามของภูมิรัฐศาสตร์** หมายถึง การสร้างพลังอำนาจระหว่างประเทศ โดยอาศัยปัจจัยเชิงภูมิศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นที่ตั้ง อาณาบริเวณ ประชากร ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ทรัพยากร และอื่น ๆ โดยนำมาใช้ในการต่อรองผลประโยชน์ของข้าอำนาจต่าง ๆ ในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบความร่วมมือและขัดแย้ง อาทิ การทหาร ด้วยการใช้กำลังเข้ารุกรานหรือตอบโต้การรุกราน การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศหรือการค้าเสรี การคว่ำบาตร หรือการกีดกันทางการค้า การแลกเปลี่ยนหรือเข้าครอบงำอุดมการณ์ แนวคิดทางการเมือง วัฒนธรรม และความเชื่อต่าง ๆ ตลอดจนการปกป้อง แบ่งปัน หรือการแย่งชิงทรัพยากรต่าง ๆ

- 2) **ความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบัน** World Economic Forum ได้แบ่งความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์ ออกเป็นหลายระดับ ได้แก่ (1) **ความขัดแย้ง** คือ ปรากฏการณ์ที่รัฐ 2 รัฐ มีข้อพิพาทหรือความเห็นที่ต่างกัน รวมถึงผลประโยชน์ที่ขัดกันในการเมือง เศรษฐกิจ สังคม (2) **ความตึงเครียด** คือ สภาพการณ์ที่รัฐคู่กรณี วิตกกังวลต่อพฤติกรรมของฝ่ายตรงข้ามว่าอาจจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติตนได้ โดยประณามการกระทำอีกฝ่ายในเวทีระหว่างประเทศ หรือลดระดับความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ (3) **วิกฤตการณ์** คือ สภาพการณ์ที่คู่กรณีเตรียมใช้กำลังเพื่อเข้ายุติความขัดแย้งหรือเพื่อป้องกันการใช้กำลังของอีกฝ่ายหนึ่ง และ (4) **สงคราม** เช่น กรณีวิกฤตสงครามรัสเซีย-ยูเครน ได้ส่งผลให้ดัชนีความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์โลกพุ่งขึ้นสูงมากในช่วงปี 2565 เพราะทั้งสองฝ่ายมีแนวโน้มจะเป็นพันธมิตรหนุนหลัง เกิดความกังวลว่าจะเป็นชนวนความขัดแย้งหรือเกิดสงครามที่มีมากกว่าสองประเทศ ขณะที่ในปี 2567 สงครามระหว่างอิสราเอล-ฮามาส ส่งผลกระทบต่อประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง จึงทำให้ดัชนีความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์โลกขยับสูงขึ้น

2.1.2 การเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์โลกด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ประกอบด้วย

1) ความขัดแย้งระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา มีหลายรูปแบบ ดังนี้

- 1.1) **สงครามการค้า** เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO ส่งผลให้สินค้าจีนสามารถเข้าถึงตลาดของประเทศสมาชิกได้ ประกอบกับทรัพยากรธรรมชาติในประเทศที่มีจำนวนมาก แรงงานค่าจ้างไม่สูง ส่งผลให้ประเทศจีนกลายเป็นโรงงานของโลกและเป็นผู้ส่งออกสำคัญของโลก ในปี 2563 เศรษฐกิจจีนก้าวขึ้นมาใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา โดยสหรัฐฯ นำเข้าสินค้าจากจีนอย่างต่อเนื่อง และขาดดุลการค้ากับจีนมากขึ้นเรื่อย ๆ สหรัฐฯ จึงเริ่มดำเนินมาตรการกีดกันทางการค้าต่อจีนเพื่อลดการขาดดุลทางการค้าและมุ่งจำกัดบทบาทของจีนที่มีต่อเศรษฐกิจโลก นับเป็นจุดเริ่มต้นของสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน และทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี เช่น มาตรการกีดกันทางการค้าโดยใช้เทคนิคและวิทยาศาสตร์ มาตรการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน ขณะเดียวกันจีนได้ดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจตอบโต้ทางสหรัฐฯ และพันธมิตรอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มบทบาททั้งในส่วนของการค้าและการผลิตโลก รวมถึงนโยบาย Belt and Road Initiatives

- 1.2) **สงครามเทคโนโลยี** สหรัฐฯ มีมาตรการตอบโต้จีนที่เฉพาะเจาะจงไปยังอุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ โดยเฉพาะชิป (Chip) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมอื่น ๆ ส่งผลให้สงครามการค้าระหว่าง 2 ประเทศ ก้าวไปสู่สงครามเทคโนโลยี จีนตอบโต้โดยออกมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสินค้าทุนและวัตถุดิบที่มีต้นทางจากจีนและพันธมิตร อาทิ ทรายซิลิคอนที่ใช้ในการผลิตเซมิคอนดักเตอร์ รวมถึง

แร่หายากที่เป็นวัตถุดิบสำคัญของการผลิตแบตเตอรี่และแผงพลังงานแสงอาทิตย์

สงครามเทคโนโลยีขยายวงกว้างไปยังเทคโนโลยีในหลายสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น ยานยนต์ไฟฟ้า ดิจิทัล และโทรคมนาคม ส่งผลกระทบต่อหลายประเทศ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องปรับตัวรองรับมาตรการต่าง ๆ ที่อาจรุนแรงมากขึ้นจาก 2 ขั้วอำนาจ นำไปสู่การย้ายฐานการผลิตและการเร่งสร้างฐานการผลิตใหม่ การควบคุมสินค้าวัตถุดิบสำคัญ การป้องกัน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การแย่งชิงและป้องกันการเคลื่อนย้ายบุคลากร รวมถึงการแบ่งแยกห่วงโซ่อุปทาน เช่น สหภาพยุโรปประกาศยุทธศาสตร์ EU New Industry Strategy ขับเคลื่อนอุตสาหกรรมใหม่และปกป้อง อุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ใน EU ด้านญี่ปุ่นก็ประกาศนโยบาย Economic Safety Security Strategies เพื่อป้องกันผลกระทบต่อ ห่วงโซ่อุปทานของประเทศโดยเฉพาะ นอกจากนี้เกาหลีใต้ได้สนับสนุนเงิน 23 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หนุนผู้ผลิตชิปในประเทศสำหรับการลงทุน ด้านการวิจัยและพัฒนา เป็นต้น

1.3) การแยกห่วงโซ่อุปทานระหว่างสหรัฐฯ และจีน (Decoupling) ข้อจำกัดจากมาตรการกีดกันต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดการแบ่งแยกทางเศรษฐกิจ นำมาสู่แนวโน้มนโยบายที่ส่งผลเสียต่อการค้าเสรีในหลายประเทศ เมื่อรวมกับวิกฤติโควิด-19 รวมถึงสงครามรัสเซียและยูเครน อิสราเอลและกลุ่มฮามาส ส่งผลให้แนวโน้มการปรับเปลี่ยนห่วงโซ่การผลิตโลกมีความเข้มข้นมากขึ้น ประเทศต่าง ๆ ย้ายฐานการผลิตกลับไปยังประเทศแม่ของบริษัท หรือไปยังประเทศที่เป็นพันธมิตร เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับห่วงโซ่การผลิต และหลีกเลี่ยงผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้า เงินลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) ในระดับโลกลดลงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะจากประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐฯ และ สหภาพยุโรป ในขณะที่เงินลงทุนจากจีนและประเทศกลุ่ม BRICS อื่น ๆ ปรับเพิ่มขึ้น ท่ามกลางเม็ดเงินลงทุนระหว่างประเทศที่ลดลง ในขณะที่มีบางกลุ่มประเทศที่ยังคงมีมูลค่า FDI จากการย้ายฐานการผลิตจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น อาทิ สิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน อินโดนีเซีย และ เวียดนาม แต่ไทยเป็นประเทศที่มี FDI ลดลง จึงเป็นประเด็นท้าทายสำคัญ ในการกำหนดนโยบายของประเทศไทยเพื่อที่จะสามารถรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานและการย้ายฐานการผลิตดังกล่าว

2) การแย่งชิงแรงงาน การแบ่งแยกห่วงโซ่การผลิต ทำให้เกิดการย้ายฐานอุตสาหกรรม ส่งผลให้หลายประเทศต้องการแรงงานทักษะสูงจนทำให้เกิดการแย่งชิงแรงงาน (Talent War) จากรายงานข้อมูลดัชนีชี้วัดศักยภาพการแข่งขันด้านทรัพยากรมนุษย์โลก (The Global Talent Competitiveness Index : GTCI) ปี 2566 ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 79 จาก 134 ประเทศทั่วโลก และเป็นอันดับ 4 ของ

อาเซียน สะท้อนว่า ไทยต้องเร่งพัฒนาแรงงานให้มีทักษะที่สูงขึ้นและเร่งปรับปรุงสภาพแวดล้อมของระบบการพัฒนาแรงงานเพื่อยกระดับศักยภาพของแรงงานในประเทศ และดึงดูดแรงงานทักษะสูงจากต่างประเทศมากขึ้น

- 3) **วิกฤตผู้อพยพจากเหตุการณ์ความไม่สงบ** สถานการณ์ความไม่สงบในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในประเทศเมียนมา ส่งผลให้มีการหลั่งไหลของผู้อพยพจากเมียนมาเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งไทยมีมาตรการจัดการ เช่น การดูแลผู้อพยพ และต่อมาได้มีการผลักดันผู้อพยพกลับประเทศ ทำให้จำนวนผู้อพยพลดลงเล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ แรงงานจะลดลงในขณะที่ยังมีความต้องการแรงงานขั้นต้นมาก จึงต้องเร่งเพิ่มศักยภาพแรงงานไทยโดยอาจพิจารณาบริหารจัดการแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ให้สามารถประกอบอาชีพในประเทศไทยได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายและไม่สร้างปัญหาทางสังคมอย่างใดก็ตาม ต้องมีการพิจารณาทางเลือกแนวทางและข้อดีข้อเสียให้รอบด้าน
- 4) **ความมั่นคงทางอาหาร** สงครามและความขัดแย้งทางการเมืองในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก ส่งผลให้พื้นที่การเกษตร ระบบขนส่ง และโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการกระจายสินค้าอาหารและวัตถุดิบถูกทำลาย เกิดการย้ายถิ่นของประชากร ส่งผลให้การเข้าถึงและใช้ประโยชน์อาหารในพื้นที่ใหม่เป็นไปอย่างยากลำบาก ราคาวัตถุดิบสูงขึ้น ซึ่งกระทบต่อต้นทุนและราคาสินค้าเกษตรที่สูงขึ้น และอาจนำไปสู่การขาดแคลนอาหารในหลายประเทศ ประเทศต่าง ๆ จึงอาจใช้อาหารเป็นเครื่องมือต่อรองอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ
- 5) **ความมั่นคงทางพลังงาน** ภาวะสงครามและเหตุการณ์ความไม่สงบในตะวันออกกลาง สงครามรัสเซีย-ยูเครน และความไม่สงบในอีกหลายประเทศในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้โครงสร้างพื้นฐานหลายด้านถูกทำลาย อาทิ ท่อขนส่งน้ำมัน ท่อขนส่งก๊าซธรรมชาติ หรือโรงไฟฟ้า ส่งผลให้มีการเปลี่ยนเส้นทางเดินเรือขนส่งเชื้อเพลิงฟอสซิล กระทบต่อการขนส่งและห่วงโซ่อุปทานด้านพลังงาน ส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบโลกมีความผันผวน ประเทศไทยซึ่งพึ่งพิงเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นแหล่งพลังงานหลักของประเทศจึงได้รับผลกระทบอย่างมาก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความยั่งยืนด้านพลังงาน วางกลยุทธ์ในการหาแหล่งทรัพยากรพลังงานใหม่ ๆ จากภายในประเทศ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกระจายความเสี่ยงของการจัดหาแหล่งพลังงานจากภายนอกประเทศ
- 6) **การแย่งชิงทรัพยากรน้ำ** การบริหารจัดการพลังงานน้ำอาจกลายเป็นประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งในการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างจีนและประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการที่จีนมีแนวคิดสร้างเขื่อนเพิ่ม ดังนั้น ประเทศที่ตั้งอยู่ปลายน้ำอาจเกิดปัญหา นำไปสู่ความขัดแย้งในอนาคต น้ำจึงเป็นอีกประเด็นที่ไทยต้องบริหารจัดการโดยเฉพาะปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง รวมถึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในกรณีที่อาจเกิดความขัดแย้งระหว่างประเทศที่รุนแรงมากขึ้น

2.1.3 ความท้าทายที่ไทยต้องบริหารจัดการเพื่อรับมือความผันผวนที่เกิดขึ้น มีหลายด้านที่สำคัญ ได้แก่

- 1) **ด้านการค้าและการลงทุนโดยตรง (FDI)** ที่ไหลสู่ประเทศในภูมิภาคอาเซียนอย่างต่อเนื่อง และการไหลเข้ามาของสินค้าราคาถูกจากจีนที่กระทบผู้ประกอบการภาคการผลิตของไทย โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) หรือผลกระทบจากมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ขัดแย้ง ไทยต้องพยายามใช้โอกาสนี้ในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามา เพื่อให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีการปรับตัวไปสู่เศรษฐกิจที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น
- 2) **เทคโนโลยี** การแข่งขันในการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีของโลก ทำให้ประเทศมหาอำนาจแต่ละฝ่ายพัฒนาเทคโนโลยีของตน ซึ่งผู้ใช้บริการต้องเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่งผลให้เกิดต้นทุนการให้บริการที่สูงขึ้น และเพิ่มความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ และอาจเกิดช่องว่างทางดิจิทัลกว้างขึ้น
- 3) **แรงงานและทักษะ** การพัฒนาระบบนิเวศ (ecosystem) ที่เอื้อต่อการดึงดูดแรงงานทักษะสูงและพัฒนาทักษะแรงงานในประเทศให้สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและตลาด รวมถึงการพัฒนาเมืองที่สามารถดึงดูดแรงงานทักษะสูง (Talent) ตลอดจนแนวทางการรองรับแรงงานหรือผู้ย้ายถิ่นจากประเทศเพื่อนบ้าน
- 4) **ความมั่นคงทางอาหาร** ราคาวัตถุดิบที่สูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตร มาตรการการค้าระหว่างประเทศที่ยืดเยื้อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เป็นทั้งแรงจูงใจและแรงกดดันในการผลิตสินค้าอาหารของไทย ไทยจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลายด้านควบคู่กันไป เช่น พัฒนาการส่งออกอาหารควบคู่กับการพัฒนากระบวนการผลิต รวมถึงใช้โอกาสนี้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและอาหาร โดยเฉพาะการพัฒนาให้เป็นอาหารทดแทน (Substitution Food) ซึ่งมีความต้องการสูงในตลาดโลก
- 5) **ความมั่นคงทางพลังงาน** ไทยมีสัดส่วนนำเข้าพลังงานที่สูง แม้จะมีศักยภาพในการพัฒนาแหล่งก๊าซธรรมชาติได้ระดับหนึ่ง แต่ยังไม่อยู่ในระดับที่เกิดความมั่นคงทางพลังงาน ไทยจึงต้องเร่งสร้างความร่วมมือและใช้ประโยชน์จากการเป็นศูนย์กลางพลังงานของภูมิภาคในการจัดหาพลังงาน สนับสนุนการพัฒนาพลังงานสะอาด รวมทั้งใช้ประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีและ Critical Materials ที่นำเข้าจากต่างประเทศอย่างชาญฉลาด ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางพลังงานมากขึ้น

2.2 การเสวนาโดยผู้ทรงคุณวุฒิในหัวข้อ “การบริหารจัดการเพื่อรับมือผลจากการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์โลก”

ในช่วงการเสวนาเรื่อง “การบริหารจัดการเพื่อรับมือผลจากการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์โลก” สศช. ได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ได้แก่ (1) ดร.ศุภวุฒิ สายเชื้อ ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2) ดร.เบญจรงค์ สุวรรณคีรี รองกรรมการ

ผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (3) รศ.ดร.ดุสิตาภาค ปรีชารัชช นายกสมาคมภูมิภาคศึกษาและอาจารย์สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ (4) รศ.ดร.วิษณุ อรรถวานิช กรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมี นางสาวชุตินา พิงความสุข เป็นผู้ดำเนินรายการ สรุปสาระสำคัญและมุมมองการบริหารจัดการ เพื่อรับมือผลจากการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์โลกของวิทยาการแต่ละท่านได้ ดังนี้

2.2.1 ดร.ศุภวุฒิ สายเชื้อ ประธานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- 1) ภูมิรัฐศาสตร์ หมายถึง การจัดระเบียบโลก โดยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐฯ ก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจในเวทีโลก และกำหนดระเบียบโลกเดิมไว้ 4 เสาหลัก ได้แก่ (1) ชาติตะวันตกเป็นผู้ควบคุมเศรษฐกิจโลก (2) สหรัฐฯ ดูแลด้านความมั่นคงและความเป็นประชาธิปไตย (3) เน้นส่งเสริมโลกาภิวัตน์ และเปิดกว้างด้านการค้าการลงทุน และ (4) ให้ความสำคัญกับความร่วมมือในลักษณะพหุภาคี เช่น สหประชาชาติ องค์การการค้าโลก
- 2) การก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของจีน ส่งผลกระทบต่อหลักการ 4 เสาหลักที่สหรัฐฯ กำหนดไว้โดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจโลกที่ย้ายมายังเอเชีย โดยจีนท้าทายสหรัฐฯ ในเรื่องความมั่นคงในภูมิภาคและกระแสประชาธิปไตย เกิดกระแสการให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจในประเทศมากกว่า การเปิดกว้างด้านการค้าการลงทุน รวมถึงสหรัฐฯ เองก็ให้ความสำคัญกับความร่วมมือ พหุภาคีน้อยลง สะท้อนผ่านบทบาทที่ลดลงขององค์การการค้าโลก
- 3) ในด้านสถานะความเข้มแข็งของสองประเทศ สหรัฐฯ อาจยังคงความเข้มแข็ง ทางทหาร โดยมีฐานทัพของสหรัฐฯ กระจายอยู่ใน 56 ประเทศทั่วโลก ขณะที่จีน มีเพียงแห่งเดียวในเกาหลีเหนือ อย่างไรก็ตาม จีนมีอิทธิพลสูงมากในเวทีการค้าโลก เนื่องจากมีคู่ค้าถึง 128 ประเทศ ซึ่งมากกว่าสหรัฐฯ รวมถึงมีการเข้าไปลงทุน ในโครงสร้างพื้นฐานในประเทศต่าง ๆ ถึง 140 ประเทศทั่วโลก สถานการณ์เหล่านี้ ทำให้สหรัฐฯ มองว่าจีนเป็นปฏิปักษ์และต้องการจัดระเบียบโลกใหม่ นำมาสู่ปัญหา ด้านภูมิรัฐศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ตามมา
- 4) หน่วยงานของสหรัฐฯ ได้วิเคราะห์ว่า ประเทศที่จะเข้ามาช่วงชิงบทบาทการจัด ระเบียบโลกแทนสหรัฐฯ ประกอบด้วย จีน รัสเซีย และอิหร่าน แต่การดำเนิน นโยบายของสหรัฐฯ เองกลับมีความย้อนแย้ง โดยรายงานของนิตยสาร Financial Time เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2567 รายงานว่า สหรัฐฯ ได้ฝึกกองกำลังสำหรับป้องกันการรุกรานได้หัวของจีนไว้ แต่อีกด้านก็จัดให้มีการหารือกับผู้นำทางการทหารของจีน ที่มีสาระสำคัญว่าแม้จะเกิดการสู้รบกัน แต่ขอให้ทั้งสองประเทศมีการแลกเปลี่ยน พูดคุย (Dialogue) กันโดยตลอด ซึ่งเป็นนโยบายที่สร้างความยากลำบากให้กับ นานาประเทศในการกำหนดท่าทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับสหรัฐฯ และจีน
- 5) ด้านประเทศจีน การขยายตัวทางเศรษฐกิจของจีน ในรอบ 26 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้จีน เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก แต่จีนเองก็เผชิญกับปัญหภายในประเทศ มาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการบริโภคภายในประเทศต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 37 ซึ่งถือว่า น้อยมาก แต่มีการลงทุนต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 40 ทำให้เกิดการผลิตเกินความต้องการ

(Over Supply) แต่นโยบายของรัฐบาลจีนยังคงเดินหน้าการลงทุนต่อ และมุ่งพัฒนาและส่งออกสินค้าเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น สินค้าอิเล็กทรอนิกส์และเคมีภัณฑ์ ไปยังตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา ส่งผลให้มีการแข่งขันทางการค้าที่รุนแรงมากขึ้นกับประเทศตะวันตก

- 6) การกำหนดท่าทีของไทยต่อประเทศมหาอำนาจทั้งสองจึงมีความสำคัญมากเนื่องจากจีนเป็นตลาดและคู่ค้าสำคัญของไทย มีประชากรประมาณร้อยละ 20 ของประชากรโลก แต่มีพื้นที่เพาะปลูกเพียงร้อยละ 9 ของโลก ต้องพึ่งพาการนำเข้าผลิตภัณฑ์ด้านอาหารและการเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยไทยต้องรักษาสมดุลในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับชาติมหาอำนาจทั้งสองเท่า ๆ กันในลักษณะที่เป็น “ตัวเชื่อมต่อ” ซึ่งในปัจจุบัน ประเทศที่เป็นตัวเชื่อมต่อระหว่างจีนกับสหรัฐฯ และสหภาพยุโรป ได้แก่ สิงคโปร์ ฮังการี เม็กซิโก และเวียดนาม โดยเฉพาะเวียดนามที่มีสัมพันธ์ภาพอันดีกับจีน
- 7) การวางตำแหน่งเชิงกลยุทธ์ด้านนโยบายระหว่างประเทศของไทยที่เหมาะสมเพื่อรับมือความขัดแย้งระหว่างประเทศที่ยืดเยื้อและอาจจะดำเนินต่อไปอีกหลายทศวรรษนั้น อาจพิจารณาในมุมมองของนักประวัติศาสตร์ด้วย โดยในอดีตชาติมหาอำนาจมีเศรษฐกิจตกต่ำลง ในภาวะที่ประเทศมีหนี้สาธารณะมากเกินไป และต้องจ่ายดอกเบี้ยจำนวนสูงกว่างบประมาณด้านกลาโหม ซึ่งปัจจุบันสหรัฐฯ อยู่ในภาวะที่งบประมาณด้านกลาโหมเท่ากับดอกเบี้ยชำระหนี้สาธารณะ จึงอาจประเมินได้ยากจากภาวะจุดอ่อนและจุดแข็งของประเทศมหาอำนาจทั้งสหรัฐฯ และจีนที่เป็นอยู่ ทั้งนี้ ประเด็นท้าทายสำคัญ คือ ไทยต้องหาอำนาจต่อรองของประเทศจากจุดแข็งที่มีอยู่ เช่น อาหารสดและแปรรูปที่เป็นสินค้าส่งออกสำคัญ รวมทั้งสร้างจุดแข็งใหม่ที่มีความสำคัญในเวทีโลก

2.2.2 ดร.เบญจรงค์ สุวรรณคีรี รองกรรมการผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

- 1) สงครามรัสเซีย-ยูเครน อิสราเอล-ฮามาส รวมถึงความขัดแย้งระหว่างอิสราเอล-อิหร่าน สร้างผลกระทบต่อเส้นทางขนส่งสินค้าสำคัญของโลก ก่อให้เกิด Trade Disruption ขึ้น โดยพบว่า ณ สิ้นเดือนกรกฎาคม 2567 ปริมาณการขนส่งสินค้าทางเรือของโลกผ่านเส้นทางหลัก อาทิ คลองสุเอซ ลดลงถึงร้อยละ 64 ขณะที่ช่องแคบฮอร์มุซ ลดลงร้อยละ 10 และเพิ่มขึ้นในเส้นทางรอง ได้แก่ แหลมกู๊ดโฮป ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 71 ช่องแคบมาเจลลันเพิ่มขึ้นร้อยละ 18 ทำให้ค่าระวางเรือเพิ่มขึ้นสูงสุดในรอบ 2 ปี โดยอยู่ที่ 5,140 ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อตู้คอนเทนเนอร์ขนาด 40 ฟุต ณ สิ้นเดือนสิงหาคม 2567
- 2) ความผันผวนจากภูมิรัฐศาสตร์สร้างความไม่แน่นอนให้กับเศรษฐกิจไทยที่ยังฟื้นตัวได้ไม่เต็มที่ โดยเฉพาะภาคการผลิตที่ยังฟื้นไม่เต็มที่ ก็กลับมาแผ่วอีกครั้ง สะท้อนจากดัชนี Purchasing Manager Index หรือ PMI ภาคการผลิตของประเทศกลุ่ม G3 (สหรัฐฯ กลุ่มสหภาพยุโรป และญี่ปุ่น) และจีน ในช่วงปี 2566 - 2567 หดตัวลงพร้อมกันเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่มีการเก็บข้อมูลมา ขณะที่อัตราเงินเฟ้อ

ของประเทศกลุ่ม G3 และจีนลดลง แต่อาจเร่งตัวขึ้น หากความผันผวนจาก ภูมิรัฐศาสตร์โลกรุนแรงขึ้น

- 3) ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ - จีน ได้เปลี่ยนโฉมหน้าการค้าโลก โดยในช่วงปี 2556 - 2560 สัดส่วนมูลค่าการค้าของสหรัฐฯ กับจีนอยู่ที่เฉลี่ยร้อยละ 16 แต่หลังจากที่สงครามการค้าระหว่างสองประเทศเริ่มต้นในปี 2561 สัดส่วนมูลค่าการค้าของสหรัฐฯ กับจีนก็ลดลงเรื่อย ๆ มาอยู่ที่ร้อยละ 10 ในช่วงปี 2567 ทำให้จีนต้องระบายสินค้าที่ Over Supply ออกไปตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะภูมิภาค ลาตินอเมริกาและอาเซียน
- 4) ผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐฯ จะส่งผลให้สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนในระยะต่อไปมีความรุนแรงแตกต่างกัน โดยหากนายโดนัลด์ ทรัมป์ ชนะ การเลือกตั้ง นโยบายการค้าจะเปลี่ยนแปลงไป โดยจะมีการเก็บภาษีสินค้านำเข้า จากทุกประเทศและยกเลิกข้อตกลงทางการค้า ขณะที่จะไม่สนับสนุนนโยบาย ด้าน Green และอาจถอนตัวจาก Paris Agreement รวมถึงนโยบายการค้ากับจีน จะก้าวไปสู่ Trade War 2.0 ที่อาจมีการขึ้นภาษีสินค้าจากจีนถึงร้อยละ 60 แต่หากนางกมลา แฮร์ริส จากพรรคเดโมแครต ชนะการเลือกตั้ง นโยบายด้านการค้าของประธานาธิบดีโจ ไบเดน จะได้รับการสานต่อ ขณะที่นโยบายด้าน Green จะมุ่งสนับสนุนอุตสาหกรรมสีเขียว เช่น EV พลังงานสะอาด ด้านนโยบายกับจีน จะมีการเก็บภาษีสินค้าจีนเพิ่มบางรายการ โดยเฉพาะสินค้าเทคโนโลยี
- 5) สถานการณ์ความผันผวนอีกประการ คือ สงครามเทคโนโลยี (Tech War) ระหว่าง สหรัฐฯ และจีน โดยที่ผ่านมาสหรัฐฯ ได้ต่อต้าน 5G ของ Huawei กีดกันบริษัทจีน เข้าถึงชิปของสหรัฐฯ รวมถึงห้ามบริษัทชิปสหรัฐฯ ลงทุนร่วมกับบริษัทจีน ขณะที่ จีนได้ตั้ง “Big Fund” เพื่อเร่งลงทุนอุตสาหกรรมสมัยใหม่ โดยเฉพาะในช่วงปี 2557 - ปัจจุบัน ได้ลงทุนอุตสาหกรรมชิปไปแล้วกว่า 1.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ รวมถึงมีการจำกัดการส่งออกแร่ธาตุ ซึ่งเป็นที่น่าจับตามองว่า ทั้งสองประเทศ กำลังจะก้าวไปสู่การแข่งขันและแย่งกันพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง หรือ Tech-Supply Chain Decoupling ทั้งในเรื่องเซมิคอนดักเตอร์ ระบบปฏิบัติการ (Operating System) ระบบคลาวด์ (Cloud Computing) และเกิดการกระจาย ฐานการลงทุนตามมา
- 6) การแบ่งแยกห่วงโซ่อุปทาน (Decoupling) จากสงครามการค้าและเทคโนโลยี จะเปลี่ยนทิศทางการไหลของเงินทุน (Fund Flow) ของโลกอย่างชัดเจน เม็ดเงิน ลงทุนจากสหรัฐฯ กำลังไหลออกจากจีน ขณะเดียวกัน เม็ดเงินลงทุนจากจีนเอง ก็ไหลสู่ประเทศที่เป็นกลาง ไม่ว่าจะเป็นแอฟริกา อินเดีย หรือกลุ่มประเทศอาเซียน แต่ต้องจับตามองท่าทีของสหรัฐฯ ที่อาจปรับขึ้นภาษีสินค้าจากประเทศที่จีนเข้าไป ตั้งฐานการผลิต
- 7) ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่เกิดขึ้นแน่นอน เพราะ ระบบเศรษฐกิจของประเทศพึ่งพาการส่งออกถึงร้อยละ 60 และภาคการท่องเที่ยว ซึ่งเชื่อว่าปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวจะยืดเยื้อยาวนาน และจะส่งผลให้กลุ่ม

ประเทศอาเซียนอยู่ในสถานะต้องเลือกข้าง ดังนั้นประเทศต่าง ๆ ในอาเซียนจะต้องเกาะกลุ่มกันให้เหนียวแน่น อย่างไรก็ตาม ในช่วงครึ่งปีหลังของปี 2567 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย คาดว่าการส่งออกของไทยยังสามารถขยายตัวเพิ่มขึ้นได้เล็กน้อย โดย EXIM Index Heatmap ชี้ว่า การส่งออกของไทยในระยะถัดไปยังขยายตัวได้ ท่ามกลางความท้าทายที่มากขึ้น คาดว่าทั้งปีจะมีอัตราการเติบโตร้อยละ 2.0 - 2.5 ซึ่งมาจากโอกาสที่สำคัญ ได้แก่ เศรษฐกิจประเทศคู่ค้าสำคัญเริ่มชะลอตัว (ภาคการผลิตของสหรัฐฯ ยุโรป ญี่ปุ่น จีน หดตัวพร้อมกัน) ในขณะที่การส่งออกของประเทศในเอเชียขยายตัว อย่างไรก็ตาม ห่วงโซ่อุปทานโลก (Global Supply Chain) ดึงตัวขึ้น จากค่าระวางที่สูงขึ้น และระยะเวลาการขนส่งสินค้านานขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนด้านราคาน้ำมัน อาหารและสินค้าเกษตรสูงขึ้น

- 8) ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งสร้างระบบนิเวศ (Ecosystem) ด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ เพื่อใช้โอกาสจากการเป็น Conflict-free Country ดึงดูดการลงทุนให้ขยายตัวขึ้น โดยเร่งดำเนินนโยบายหรือมาตรการที่ส่งเสริมให้เกิดการลงทุน เช่น สนับสนุนอุตสาหกรรมอนาคต (Future Industry) เช่น Green Tech Health เร่งเจรจา FTA ปรับปรุงกฎระเบียบ/ขั้นตอนการค้าในธุรกิจ รวมถึงเร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการพัฒนาในอนาคตหรือที่ยังขาดแคลน เช่น พลังงานสะอาดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักลงทุนต่างชาติ พัฒนา Smart Grid เพื่อยกระดับโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน
- 9) สำหรับผู้ประกอบการไทยสามารถเพิ่มโอกาสการเติบโตท่ามกลางความขัดแย้งภูมิรัฐศาสตร์โดยใช้กลยุทธ์ “ปรับ + เปลี่ยน” ดังนี้
 - 9.1) “ปรับ” เพื่อกระจายตลาดไปสู่ตลาดที่เศรษฐกิจเติบโตสูง เช่น อินเดีย CLMV อาเซียน แอฟริกา ตลาดมุสลิมที่มีกำลังซื้อสูง เช่น กาตาร์ ยูเออี ซาอุดีอาระเบีย รวมถึงตลาดประเทศเป็นกลาง เช่น บราซิลที่มีเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในลาตินอเมริกา หรือแทรกตัวหาโอกาสในประเทศคู่ขัดแย้งคือสหรัฐฯ และจีน โดยส่งออกทดแทนสินค้าจีนในสหรัฐฯ (เช่น ผลิตภัณฑ์ยางเครื่องใช้ไฟฟ้า) และสินค้าสหรัฐฯ ในจีน (เช่น อาหาร ผลไม้) รวมทั้งดึงดูดการย้ายฐานการลงทุน (FDI Relocation) จากจีนและสหรัฐฯ มากขึ้น ซึ่งไทยต้องเร่งผลักดัน FTA เพื่อรับมือกับการกีดกันทางการค้าควบคู่ไปด้วย (ใช้สิทธิ FTA ประมาณร้อยละ 50 ของการส่งออกรวม)
 - 9.2) “เปลี่ยน” เพื่อเพิ่มระดับ Margin & Risk Tolerance โดย (1) การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ทั้งในด้าน Go Green เช่น Solar Rooftop การเลือกใช้วัตถุดิบ/วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco Friendly) มุ่งเน้นการใช้ระบบอัตโนมัติ (Go Automation) โดยพัฒนาการวิจัยและพัฒนา (R&D) และนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ (Go Creativity) ที่ใส่อัตลักษณ์ (Identity) ผสมผสานกับการสร้างแบรนด์และเพิ่มเอกลักษณ์ (2) ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับแนวโน้มโลก (Megatrends) ตัวอย่างเช่น กระแสผู้บริโภคยินดีจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อซื้อสินค้าที่สนับสนุน

ความยั่งยืน ซึ่งส่งผลให้มูลค่าตลาดธุรกิจยั่งยืนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 21 ในปี 2572 หรือกรณีการใช้ AI ส่งเสริมการจับจ่ายสินค้า ซึ่งพบว่า 3 ใน 5 ของผู้บริโภคต้องการใช้ AI for Shopping รวมถึงแนวโน้มที่ 1 ใน 5 ของประชากรโลกจะมีอายุมากกว่า 65 ปี ส่งผลให้สาขาเศรษฐกิจสุขภาพ (Wellness Economy) มีมูลค่าเฉลี่ยในช่วงปี 2565 - 2570 เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.6

- 10) ผู้ประกอบการไทยต้องวางแผนและใช้เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนที่คาดเดาไม่ได้ เช่น ประเมินความเสี่ยงด้วยการวางแผนโดยใช้ฉากทัศน์ภาพอนาคต (Scenario Planning) สร้างความยืดหยุ่นให้ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Resilience) โดยเพิ่มความหลากหลายของ Suppliers ประเมินระดับสินค้าคงคลังที่เหมาะสม เตรียมเส้นทางขนส่งทางเลือก กระจายตลาดส่งออก และเพิ่มสายการผลิตสินค้า (Product Line) รวมถึงป้องกันความเสี่ยงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการประกันการผิตนัดชำระค่าสินค้าส่งออก ประกันความเสี่ยงโครงการลงทุนที่อาจได้รับความเสียหายจากการดำเนินนโยบายหรือกฎระเบียบของรัฐบาลของประเทศที่ไปลงทุน ซื้อ/ขายเงินตราต่างประเทศล่วงหน้าเพื่อป้องกันความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน
- 11) การแก้ไขปัญหาสินค้าจีนทะลักเข้าสู่ไทยเป็นจำนวนมาก ภาครัฐของไทยต้องมีการจัดการที่ดี เช่น กรมสรรพากรจัดการเรื่องภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะในแพลตฟอร์มของจีนที่มาเปิดในประเทศไทยให้ถูกต้องตามกฎหมาย โดยไทยต้องร่วมมือกับทางการจีนในการจัดการให้ถูกต้อง ซึ่งเป็นโอกาสให้สินค้าของไทยสามารถเข้าไปทำตลาดในประเทศจีนได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย พร้อมกับการส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์สินค้าไทยในสายตาของผู้บริโภคจีนเป็นสินค้าคุณภาพสูง ในทางตรงข้าม สินค้าจีนในประเทศไทยมีราคาถูกกว่าสินค้าของไทย จึงตีตลาดได้มากกว่า ผู้ประกอบการไทยอาจปรับเปลี่ยนเป็นผู้นำเข้าสินค้าจากจีนมาทำตลาดเองทั้งในไทยและอาเซียน เป็นโอกาสให้เติบโตมากขึ้น ทั้งนี้ ควรปรับตัวไปเป็นผู้กำหนดการออกแบบผลิตภัณฑ์ (original design) มากกว่าแข่งขันกันนำเข้าสินค้าที่เหมือนกัน

ในระยะยาว ไทยต้องสร้างจุดแข็งของตนเองให้ชัดเจน เช่น การเป็นครัวของโลก บนพื้นฐานการประเมินศักยภาพอย่างรอบด้าน หรือการเพิ่มศักยภาพด้านพลังงานทางเลือก แม้ว่าไทยยังผลิตแผงโซลาร์เซลล์เองไม่ได้ แต่สามารถส่งออกบริการและการบริหารจัดการได้ โดยภาครัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการสร้างกลไกในระดับนโยบายและการขับเคลื่อนที่ชัดเจน

2.2.3 รศ.ดร.ศุภยภาค ปรีชารัชช นายกสมาคมภูมิภาคศึกษาและอาจารย์สาขาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- 1) การวางตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศไทยท่ามกลางการขับเคลื่อนทางยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน อาจต้องพิจารณาความเป็นไปได้ของสถานการณ์ในอนาคตซึ่งมีหลายฉากทัศน์ (Scenario) ดังนี้
 - 1.1) ฉากทัศน์ที่ 1 จีนกับสหรัฐฯ แข่งขันกันอย่างยาวนาน จนกระทั่งชัดเจนว่าใครชนะ ใครแพ้ ประเทศมหาอำนาจที่เป็นฝ่ายชนะจะจัดระเบียบโลกหรือ

ระเบียบภูมิภาคใหม่ หากสหรัฐฯ ชนะ หลายประเทศอาจจะต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐาน กฎ กติกา หรือระเบียบที่สหรัฐฯ กำหนด แต่ถ้าจีนเป็นฝ่ายชนะ ประเทศไทยอาจจะต้องเตรียมพร้อมเรื่องของการรองรับนักท่องเที่ยวจีนที่เพิ่มขึ้น การปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อรองรับทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางวัฒนธรรมของจีนที่จะหลั่งไหลเข้ามา ฉะนั้นไทยต้องเข้าใจระบบคิดของจีนและสหรัฐฯ เพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากมีฝ่ายชนะ

- 1.2) **ฉาบทศน์ที่ 2 อาเซียนถูกผ่าออกเป็น 2 ค่าย** คือ ค่ายที่นำโดยจีน และค่ายที่นำโดยสหรัฐฯ ซึ่งจะทำให้รัฐสมาชิกในอาเซียนถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน เช่น สปป.ลาว กัมพูชา อาจอยู่ในค่ายจีน แต่สิงคโปร์อาจอยู่ในค่ายสหรัฐฯ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอาเซียนทั้ง 2 กลุ่ม จะเป็นความสัมพันธ์ที่มีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งผสมกัน สร้างความท้าทายต่อประเทศไทยที่จะต้องเลือกว่าจะอยู่กับฝ่ายใด แต่ในขณะนี้ไทยยังไม่ถึงจุดที่ต้องเผชิญกับแรงบีบคั้นทางยุทธศาสตร์ที่ทำให้ต้องเลือกข้าง จึงยังสามารถพิจารณาเข้าหา 2 ประเทศมหาอำนาจในระดับที่เหมาะสมได้
 - 1.3) **ฉาบทศน์ที่ 3 จำลองมาจากระเบียบแบบแผนของการถ่วงดุลอำนาจแบบคลาสสิก** ตามทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยเมื่อรัฐหนึ่งมีอำนาจขยายแสนยานุภาพทางเศรษฐกิจและการทหาร อีกรัฐหนึ่งจะต้องแสดงอำนาจหรือเพิ่มกำลังอำนาจเพื่อถ่วงดุลระหว่างรัฐเอง หรือหาพันธมิตร โดยการไปจับกลุ่มกับประเทศอื่น ๆ เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง ในกรณีนี้ไทยอาจเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับบางกลุ่มประเทศในประเด็นที่สำคัญ เพื่อมีอำนาจต่อรองกับประเทศคู่ขัดแย้ง คือ สหรัฐฯ และจีน เพิ่มขึ้น
 - 1.4) **ฉาบทศน์ที่ 4 อาเซียนรวมตัวกันสร้างอำนาจต่อรองเป็นศูนย์กลางของความมั่นคงในอินโดแปซิฟิก** มีนโยบายต่างประเทศร่วมกันบางประการ มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับที่ลึกซึ้งขึ้น ในกรณีนี้อาเซียนอาจจะกลายเป็นขั้วอำนาจหนึ่งที่สามารถเทียบชั้นกับมหาอำนาจอื่น ๆ ซึ่งไทยควรวางบทบาทของตัวเองกับประเทศในอาเซียนอื่น ๆ ให้ชัดเจนหรือก้าวขึ้นมามีบทบาทในด้านใดด้านหนึ่ง
 - 1.5) **ฉาบทศน์ที่ 5 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไม่สามัคคีกัน** และมหาอำนาจที่อยู่ภายนอก ไม่ว่าจะเป็นจีน สหรัฐฯ หรือประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ จะกระทำการที่เรียกว่า Power Protection หรือการสำแดงอำนาจแผ่อิทธิพลเหนือภูมิภาคนี้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะกลายเป็นเพียงเขตอิทธิพลของมหาอำนาจ ซึ่งไทยจะต้องกำหนดแนวทางรับมือการครอบงำจากแต่ละฝ่ายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตัวเองให้ได้มากที่สุด
- 2) **ภัยคุกคาม โอกาส และความท้าทายของไทย ท่ามกลางสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ในปัจจุบัน** โดยผ่านมุมมองของที่ตั้งทั้ง 4 ทิศของประเทศไทย มีดังนี้
 - 2.1) **ทิศเหนือ** มีการก่อรูปของรัฐว้าวหรือว่าแดง ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในรัฐฉานของเมียนมา โดยกลุ่มว้าวแดงถือเป็นกองกำลังติดอาวุธชาติพันธุ์

ที่มีกำลังรบมากที่สุดในเอเชียแปซิฟิก มีชื่อเสียงด้านลบในหลายเรื่อง เช่น ยาเสพติด นอกจากนี้ วัวแดงยังประกาศสร้างรัฐว่า เป็นดินแดนพิเศษที่ปกครองตนเอง อย่างไรก็ตาม เขตการจัดระเบียบการปกครองของวัวแดงอยู่ติดชายแดนไทย 3 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน สถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นทั้งภัยคุกคามและโอกาสที่นักยุทธศาสตร์ในประเทศไทยอาจต้องพิจารณาว่าจะบริหารความสัมพันธ์กับวัวแดงเช่นไร

นอกจากนี้ทิศเหนือของไทยยังติดกับสนามบินเชียงขวางของ สปป.ลาว ซึ่งเป็นสนามบินที่สร้างและพัฒนาโดยกองทัพรัสเซีย ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของรัสเซียที่แผ่เข้ามาในเอเชียอาคเนย์

- 2.2) **ทิศใต้** มีประเด็นท้าทายหลายประการที่สะท้อนให้เห็นว่าปัญหามิรัฐศาสตร์ไม่ได้เป็นความท้าทายด้านเศรษฐกิจอย่างเดียว แต่ยังเป็นความท้าทายด้านสังคมด้วย เช่น โครงการแลนด์บริดจ์และโครงการก่อรูปรัฐมลายูปัตตานี ซึ่งเป็นปัญหากระทบความมั่นคงของไทยมายาวนาน
 - 2.3) **ทิศตะวันออก** ในประเทศกัมพูชามีอิทธิพลจีนที่เข้มข้น เช่น ฐานทัพเรือเรียมซึ่งรองรับยุทธศาสตร์ของกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน โดยเฉพาะที่จังหวัดชายทะเลของกัมพูชา โครงการชุดคลองฟูนันเตโซ ที่คาดกันว่าจีนเข้ามามีอิทธิพลมากในการชุดคลองสร้างความกังวลใจต่อสหรัฐฯ ที่เกรงว่าอิทธิพลจีนจะล่องล้าเข้ามาในบางส่วนของอ่าวไทย
 - 2.4) **ทิศตะวันตก** บริเวณจังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน มีการสร้างเขตปลดปล่อยของฝ่ายต่อต้านรัฐบาลของทหารเมียนมา กองกำลังชนกลุ่มน้อยบางกลุ่ม KNU มีความพยายามในการต่อสู้กับทหารเมียนมามากขึ้น ดังนั้นเขตของการสู้รบเพิ่มขึ้นในระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ ในลุ่มแม่น้ำเมย ในพื้นที่จังหวัดชายแดนของไทย ดังนั้น ชายแดนตะวันตกของไทยที่ติดกับเมียนมาจึงมีความซับซ้อนของกลุ่มที่หลากหลาย มีทั้งหน่วยงานความมั่นคงของเมียนมาที่อยู่ประชิดชายแดนไทย ฝ่ายของไทยก็มีกองทัพ มีกองกำลังหน่วยรบต่าง ๆ และมีศูนย์พักพิงชั่วคราว สังกัดกระทรวงมหาดไทย เพื่อรองรับผู้ลี้ภัยจากเมียนมา ซึ่งการพัฒนาในอนาคตจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยจำเป็นต้องทำงานกับหน่วยความมั่นคงที่อยู่ในพื้นที่อย่างใกล้ชิดและต้องรู้ตัวแสดงสำคัญที่เป็นกองกำลังติดอาวุธชาติพันธุ์
- 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำคัญ 3 ประการ มีดังนี้
- 3.1) **นโยบายเป็นกลางแบบยืดหยุ่น (Flexible Neutrality)** คือ การประกาศว่าประเทศไทยยึดความถูกต้องบรรทัดฐานจริยธรรม ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ โดยบางครั้งไทยอาจจะโน้มเข้าหามหาอำนาจชาติใดชาติหนึ่งเป็นพิเศษ แต่ยังไม่เลือกข้างอย่างเด่นชัด

- 3.2) **นโยบายเสริมสร้างแกนนอก (Outer Core)** คือ การปรับตัวท่ามกลางการแข่งขันอย่างดุเดือดของรัฐ ขณะเดียวกันต้องขยายหรือเพิ่มอำนาจของประเทศไทยในลักษณะที่สามารถสร้างเขตอิทธิพลในบางพื้นที่ให้เป็นพื้นที่แห่งผลประโยชน์ของประเทศและทำให้ไทยมีสถานะเป็นมหาอำนาจระดับกลาง
- 3.3) **นโยบายดันไทยเป็นศูนย์กลางพื้นทวีปและพื้นสมุทรอาเซียน (ASEAN Continental-Maritime Centre)** เนื่องจากไทยเป็นแกนกลางของพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และคาบสมุทรมาลายูที่เป็นประตูสู่มหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกผ่านทะเลอันดามันและทะเลอ่าวไทย หากสามารถใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบทางภูมิศาสตร์ดังกล่าว ไทยจะมีอิทธิพลมากขึ้นในภูมิภาค
- 4) ไทยควรจะปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ โดยพิจารณาจากแนวคิด “1 ขวานทอง 2 ถูทอง 4 แกนจตุรทิศ” โดย “1 ขวานทอง” คือ อาณาเขตอธิปไตยของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ “2 ถูทอง” คือ ทะเลอ่าวไทยและทะเลอันดามัน การปะทะกันระหว่างจีนกับอินเดียเกิดขึ้นที่ทะเลอันดามัน ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากจุดบรรจบเขตแดนทางทะเลของ 4 ประเทศ คือ เมียนมา อินเดีย อินโดนีเซีย และไทย และจะกลายเป็นจุดเดือดสำคัญในภูมิรัฐศาสตร์ สะท้อนให้เห็นว่าไทยกำลังอยู่ในจุดปะทะที่ร้อนแรงทางภูมิศาสตร์ระหว่างรัฐมหาอำนาจ ส่วน “4 แกนจตุรทิศ” คือ การเฝ้าระวัง วางกลยุทธ์การบริหารจัดการ 4 ทิศ ทั้ง รัฐฉาน เมียนมา กัมพูชา และคาบสมุทรมาลายู ซึ่งจะทำให้ไทยมีการคาดคะเนการปรับตัวที่ฉับไวและมีการต่างประเทศเชิงรุกได้มากขึ้น
- 5) โครงการทำเรื่อน้ำลึกทวายตอบโจทย์ความสำคัญของอ่าวเบงกอลและมหาสมุทรอินเดีย ในฐานะจุดศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์และลักษณะทางภูมิศาสตร์ของทวีปเอเชีย โดยขณะนี้ เมียนมาเปิดช่องทางให้รัสเซียเข้ามาสานต่อโครงการทว่าท่าที่ของรัสเซียยังไม่ชัดเจน แต่ถ้ารัสเซียเข้ามาสานต่อโครงการก็จะสร้างจุดเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะกับจีนที่มีอิทธิพลในเมียนมา และเส้นทางที่ผ่านจังหวัดกาญจนบุรี นครปฐม และกรุงเทพฯ ของไทยจะกลายเป็นระเบียงเชื่อมไปทางกัมพูชาหรือเวียดนาม ซึ่งจะมีอิทธิพลของรัสเซียเข้ามา
- 6) วิชาภูมิรัฐศาสตร์เกิดจากผสมผสานองค์ความรู้ 3 ศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ รัฐศาสตร์ และการทหาร เรื่องของการชิงภูมิประเทศ ท่าเลที่ตั้งมีผลต่ออำนาจรัฐ และในปัจจุบันภูมิรัฐศาสตร์ยังเป็นเรื่องประชากร ความมั่นคงทางอาหาร การค้า การลงทุน ดังนั้น จึงมีการแปลงไปหลายศาสตร์ เช่น ภูมิเศรษฐศาสตร์ ดังนั้น หากจะมีการส่งเสริมการศึกษาในด้านภูมิรัฐศาสตร์ จะต้องมีการปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบันด้วย เช่น เน้นเรื่องพรมแดน การค้า การลงทุน โดยอาจมีหลักสูตรตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาเพื่อให้เยาวชนเข้าใจ รอบรู้ และรอบด้าน

2.2.4 รศ.ดร.วิษณุ อรรถวานิช กรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- 1) สถานการณ์ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ในภาพรวมที่กระทบต่อประเทศ ได้แก่ สงครามยูเครน-รัสเซีย ส่งผลให้ราคาน้ำมันพุ่งเกิน 100 ดอลลาร์สหรัฐฯ ราคาปุ๋ยเพิ่มขึ้นเกินกว่าร้อยละ 100 ราคาวัตถุดิบผลิตอาหารสัตว์แพงขึ้น ราคาอาหารฟุ้งหุสสถิติโลกในปี 2565 และร้านอาหารขึ้นราคาอาหาร ขณะที่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดภัยธรรมชาติและสร้างความเสียหายรุนแรง เช่น ปัญหาภัยแล้งทำให้ผลผลิตข้าวทั่วโลกลดลง พายุยางทำให้ภาคเหนือของไทยเกิดน้ำท่วมหนัก การเกษตรเสียหายหลายพื้นที่ ประชาชนไม่มีไฟฟ้าใช้ ขณะที่ข้อตกลงปารีสทำให้หลายประเทศเตรียมออกมาตรการนำเข้าสินค้าคาร์บอนต่ำ ซึ่งจะมีผลต่อการส่งออกของไทยตามมา
- 2) ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอาหารของไทย
 - 2.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร พบว่าผลผลิตต่อไร่ของข้าวและทุเรียนซึ่งเป็นผลผลิตการเกษตรที่สำคัญของไทยมีแนวโน้มลดลงในอนาคต โดยในช่วงปี พ.ศ. 2535 - 2559 ผลผลิตต่อไร่ของข้าวลดลงเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 10.34 และคาดการณ์ว่าจะลดลงเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 14.42 ในช่วงปี พ.ศ. 2589 - 2598 ขณะที่ผลผลิตต่อไร่ของทุเรียนในช่วงปี พ.ศ. 2546 - 2564 ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 14.41 และมีแนวโน้มลดลงเฉลี่ยร้อยละ 16.79 ในช่วงปี พ.ศ. 2589 - 2598
 - 2.2) ระบบการผลิตอาหารได้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกถึงหนึ่งในสามของการปล่อยทั้งหมด ดังนั้น ในการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change Conference of the Parties : UNFCCC COP) ครั้งที่ 28 หรือ COP 28 ที่เป็นการหารือเกี่ยวกับนโยบายมุ่งสู่เป้าหมาย Net Zero Emission จึงได้กำหนดมาตรการควบคุมการปล่อย CO₂ ในระบบอาหารที่เข้มข้นมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้สินค้าเกษตรและอาหารของไทยสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกได้ หากไทยไม่มีการปรับตัวรับมืออย่างทันท่วงที
 - 2.3) การนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารมีแนวโน้มกระจุกตัวมากขึ้น โดยเฉพาะจากประเทศจีน โดยพบว่า ในปี 2566 จีนนำเข้าสินค้าเกษตรและอาหารจากไทยอยู่ที่ร้อยละ 14.5 จากการนำเข้าทั้งหมด ขณะที่ไทยส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารไปจีนอยู่ที่ร้อยละ 26 ของการส่งออกทั้งหมด
- 3) ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางพลังงานของไทย ได้แก่
 - 3.1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้ความต้องการใช้ไฟฟ้ารวมของประเทศจะเพิ่มขึ้นในอนาคต ในขณะที่ไทยยังมีการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานสูง และมีการกระจุกตัวของแหล่งนำเข้าพลังงาน โดยไทยมีการนำเข้าน้ำมันดิบจากยูเออีและซาอุดีอาระเบีย ในสัดส่วนรวมกันถึงร้อยละ 56.1 (ยูเออี ร้อยละ 42.5

ชาวดิอาระเบีย ร้อยละ 13.6) ของการนำเข้าน้ำมันดิบทั้งหมด ในปี 2566 ขณะที่ไทยพึ่งพาตนเองในการจัดหาพลังงานได้น้อยลงอย่างต่อเนื่อง โดยอัตราส่วนการพึ่งพาตนเองในการจัดหาพลังงานขั้นต้นของไทยลดลงจากร้อยละ 61 ในปี 2553 ลงมาอยู่ที่ร้อยละ 45 ในปี 2566

- 3.2) ความตึงเครียด สงคราม และความขัดแย้ง มีผลต่อการเข้าถึงอาหารและพลังงานของโลก ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์และดัชนีราคาสินค้าเกษตรอาหารและพลังงานมีความผันผวนอยู่ตลอดเวลา และส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ต่อราคาสินค้าเกษตร อาหาร และพลังงาน ช่วง พ.ศ. 2556 - มิ.ย. 2567 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- 3.3) หลายประเทศมีมาตรการกีดกันทางการค้าและการลงทุนเพื่อมุ่งสู่เป้าหมาย Net Zero Emission และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต เช่น มาตรการปรับคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanism : CBAM) ส่งผลให้ต้นทุนในการปล่อยคาร์บอนจะสูงขึ้นอย่างมากในอนาคต นอกจากนี้ไทยใช้พลังงานหมุนเวียนในการผลิตไฟฟ้าที่ต่ำ โดยในปี 2565 ไทยใช้เชื้อเพลิงร้อยละ 15.8 ขณะที่ค่าเฉลี่ยโลกใช้เชื้อเพลิงร้อยละ 29.4 จะทำให้สินค้าไทยสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก
- 4) ข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับความมั่นคงทางอาหาร
 - 4.1) ควรเปลี่ยนรูปแบบการให้เงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าเป็นแบบมีเงื่อนไข พร้อมให้ความรู้และหลักประกันความเสียหายเพื่อจูงใจให้เกษตรกรปรับใช้เทคโนโลยีเกษตรอย่างเท่าทันภูมิอากาศ
 - 4.2) ควรเพิ่มจำนวนที่ปรึกษาทางการเกษตรสำหรับเกษตรกรด้วยการยกระดับความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ พร้อมกับมีงบประมาณสนับสนุน
 - 4.3) ควรกำหนดหรือจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในระบบอาหารเพื่อขับเคลื่อนนโยบายจากส่วนกลางสู่พื้นที่ และประเมินผลกระทบจากความเสี่ยงในอนาคต รวมถึงความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์พร้อมนำเสนอแนวทางรับมือ
 - 4.4) ควรจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สารเคมี กำจัดวัชพืชและศัตรูพืช และมลพิษต่าง ๆ ตลอดห่วงโซ่คุณค่าของสินค้าเกษตรและอาหาร
 - 4.5) ควรเพิ่มบุคลากรในภาคธุรกิจของไทยในกระบวนการตรวจวัด รายงาน และตรวจสอบการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคเกษตรและอาหาร
 - 4.6) ควรเพิ่มมาตรการแรงจูงใจเพื่อยกระดับมูลค่าตลาดของสินค้าเกษตรและอาหารคาร์บอนต่ำ
 - 4.7) ควรลดการพึ่งพาการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารจากประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะประเทศจีน

- 5) ข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับความมั่นคงทางพลังงาน
 - 5.1) ควรคำนึงถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการพยากรณ์ความต้องการใช้ไฟฟ้าและพลังงานในอนาคต นอกเหนือจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม
 - 5.2) ควรเพิ่มสัดส่วนพลังงานหมุนเวียนแทนเชื้อเพลิงฟอสซิล เพื่อลดการพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก พร้อมผลักดันกฎหมายที่เอื้อต่อการลงทุนและนโยบายสนับสนุนที่ชัดเจน เช่น การจูงใจทางภาษี การกำหนดราคาคาร์บอนผ่านกลไกตลาด
 - 5.3) ควรสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสำหรับพลังงานหมุนเวียน เช่น การกักเก็บพลังงานและการขยายโครงข่ายไฟฟ้าเพื่อลดปัญหาความไม่ต่อเนื่องในการจัดหาพลังงาน
 - 5.4) ควรกระจายแหล่งนำเข้าพลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิล โดยเฉพาะน้ำมันดิบ ให้หลากหลายแหล่งมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงของการจัดหาแหล่งพลังงานจากภายนอกประเทศ
 - 5.5) ควรผลักดันการลงทุนในเทคโนโลยีการดักจับ การใช้ประโยชน์และการกักเก็บคาร์บอนในธุรกิจที่สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Carbon Capture Utilization and Storage (CCUS) เช่น อุตสาหกรรมการสำรวจและผลิตปิโตรเลียม โรงแยกก๊าซ โรงกลั่นโรงไฟฟ้า โดยในระยะสั้นควรมอบหมายหน่วยงานรับผิดชอบในการขับเคลื่อน และในระยะกลางถึงยาว ต้องพัฒนากฎหมายพร้อมกำหนดนโยบายและแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนที่ชัดเจน
 - 5.6) ส่งเสริมสินค้า Low Carbon โดยสร้างความตระหนักรู้ถึงประโยชน์ของสินค้า และให้ผู้บริโภคยินดีที่จะจ่ายเงินซื้อ (Willing to pay) รวมทั้งส่งเสริมการลดต้นทุนโดยการใช้ประโยชน์จากการวิจัยและพัฒนา และส่งเสริมการส่งผ่านองค์ความรู้ไปสู่เกษตรกร หรือผู้ประกอบการโดยการสร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงอื่น ๆ รวมถึงสถาบันการศึกษาและภาคเอกชน

3. ความคิดเห็นผู้เข้าร่วมประชุม

- 3.1 ประเทศไทยสามารถเป็นประเทศตัวเชื่อมระหว่างสองซีกอำนาจได้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือไทยจะต้องแก้กฎหมายในหลาย ๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องศุลกากรและการขนส่งสินค้าผ่านแดน ซึ่งยังเป็นอุปสรรคต่อการค้าการลงทุน
- 3.2 การสร้างความยั่งยืนและความมั่นคงทางอาหารต้องให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางป้องกันผลกระทบต่าง ๆ รวมถึงการใช้องค์ความรู้เตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์วิกฤต ทั้งจากภูมิรัฐศาสตร์และวิกฤตอื่น ๆ เช่น หากเกิดสงคราม ต้องมีการเตรียมความพร้อมในการสำรองอาหารในทุกอำเภอ/ตำบล เป็นต้น

- 3.3 การสร้างความมั่นคงทางพลังงานต้องให้ความสำคัญกับพลังงานธรรมชาติมากขึ้น ทั้งพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ พลังงานลม โดยหน่วยงานราชการในพื้นที่จะต้องมีความเข้มแข็งในการขับเคลื่อน เช่น อาจใช้กลไกผู้ตรวจราชการกระทรวงต่าง ๆ ที่มีความรู้ในแต่ละด้าน และมีขอบเขตการดูแลครอบคลุมทุกพื้นที่
- 3.4 ให้ความสำคัญกับการวิจัย พัฒนา ทดลอง และผลิตยุทธโธปกรณ์ในประเทศ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางทหาร รวมถึงนำเทคโนโลยีทางทหารมาประยุกต์ใช้ในภาคพลเรือนเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่กว้างขึ้น ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมทางการทหาร เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันทางเทคโนโลยีในระดับโลก

4. แนวทางการดำเนินการระยะต่อไป

- 4.1 เผยแพร่สรุปผลการประชุมประจำปี 2567 ของ สศช. สู่สาธารณชนผ่านเว็บไซต์ของ สศช.
- 4.2 สศช. จะนำผลการประชุมและข้อคิดเห็นที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์แนวทางบริหารจัดการการพัฒนาประเทศที่เหมาะสมเพื่อรองรับกับสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์ต่อไป
